



INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
i GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY



AGENCJA
RYNKU ROLNEGO

MINISTERSTWO ROLNICTWA i ROZWOJU WSI

NR
38

RYNEK ZBÓŻ

stan i perspektywy

ISSN 1231-3149



**ANALIZY
RYNKOWE**

MAJ 2010

Analizy są finansowane przez
AGENCJĘ RYNKU ROLNEGO
oraz
INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
– PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Spis treści

REASUMPCJA

- I. Uwarunkowania makroekonomiczne – *T. Chrościcki*
- II. Światowy rynek zbóż – *W. Łopaciuk*
- III. Polski rynek zbóż
 1. Krajowe zasoby – *W. Łopaciuk*
 2. Krajowe zużycie zbóż – *W. Łopaciuk, J. Drożdż, M. Krzemiński*
 3. Handel zagraniczny zbożami – *W. Łopaciuk, M. Krzemiński*
 4. Zapasy na koniec sezonu – *W. Łopaciuk*
 5. Interwencja na rynku zbóż – *M. Włodarczyk*
 6. Ceny zbóż na rynku krajowym – *W. Łopaciuk*
- IV. Aneks statystyczny

**Przy publikowaniu fragmentów analizy oraz informacji i danych liczbowych
prosimy o podanie źródła.**

Analizę przygotowano w Zakładzie Badań Rynkowych IERiGŻ-PIB
Świętokrzyska 20, 00-950 Warszawa
Kierownik Zakładu – doc. dr hab. Jadwiga Seremak-Bulge, tel.: (0-22) 505-46-66

AUTORZY:

mgr inż. Wiesław Łopaciuk
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-22) 505-45-51

mgr Jadwiga Drożdż
Zakład Ekonomiki Przemysłu Spożywczego
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-22) 505-47-70

mgr Marcin Krzemiński
Zakład Badań Rynkowych
• IERiGŻ-PIB • Warszawa
Tel.: (0-22) 505-45-51

mgr inż. Maria Włodarczyk
• Agencja Rynku Rolnego • Warszawa
Tel.: (0-22) 661-70-43

Analizę zrecenzowała i zatwierdziła w dniu 11.05.2010 r. Rada Rolniczych Analiz Ekonomicznych w składzie:
Zdzisław Adamczyk, Tadeusz Chrościcki, Bogumiła Kasperowicz, Jan Małkowski, Jadwiga Seremak-Bulge, Iwona Szczepaniak,
Stanisław Stańko (wiceprzewodniczący), Zdzisława Wiśniowska-Antonik, Maria Zwolińska (przewodnicząca).
Kolejna analiza wydana będzie w październiku 2010 r.

REASUMPCJA

W sezonie 2009/10 krajowe zasoby zbóż wyniosły 32,9 mln ton i były o ponad 11% większe niż w sezonie 2008/09. Wzrost wynikał zarówno z rekordowych zbiorów (29,7 mln ton), jak i stosunkowo dużych zapasów początkowych (3,2 mln ton). Ceny na krajowym rynku utrzymywały się na niskim poziomie, co wynikało również z sytuacji podaży-popytowej na rynkach europejskich i światowych. W sezonie 2009/10 została wyhamowana spadkowa tendencja zużycia krajowego, które jest szacowane na 26,6 mln ton wobec 26,4 mln ton poprzednio. Biorąc pod uwagę obroty handlu zagranicznego, ocenia się, że sezon 2009/10 zakończy się z bardzo wysokim poziomem zapasów (około 5,5 mln ton).

Zbiory zbóż w 2010 r. mogą wynieść około 27 mln ton i być o ponad 9% mniejsze niż w poprzednim roku. Spadek zbiorów będzie wynikał z niższych plonów (3,24 wobec 3,47 t/ha) oraz redukcji arealu uprawy (8,4 wobec 8,6 mln ha). Wysoki poziom zapasów z poprzedniego sezonu skompensuje spadek bieżącej podaży ze zbiorów. Dlatego krajowe zasoby zbóż w sezonie 2010/11 zmniejszą się tylko nieznacznie do 32,5 mln ton.

W sezonie 2010/11 prognozowany jest wzrost krajowego zużycia zbóż do 27,5 mln ton, tj. ponad 3% w porównaniu z sezonem 2009/10. Wzrost będzie wynikał z większego zapotrzebowania na pasze oraz dynamicznie rosnącego zużycia przemysłowego. Podobnie jak w

poprzednim sezonie możliwości eksportowe będą ograniczone z powodu dużej podaży ziarna na rynkach UE i dużej konkurencji na rynkach krajów trzecich. Jeżeli dojdzie do osłabienia krajowej waluty wobec euro eksport może wzrosnąć, a import zmniejszyć.

W sezonie 2009/10 poprawiły się wyniki handlu zagranicznego zbożami i produktami zbożowymi, o czym zdecydowało blisko dwukrotne zmniejszenie importu ziarna oraz duży wzrost jego eksportu. W całym sezonie do kraju może być sprowadzone około 1 mln ton zbóż, w tym 0,6 mln ton pszenicy i 0,3 mln ton kukurydzy. Eksport jest szacowany na 1,7 mln ton, w tym 0,9 mln ton pszenicy i 0,3 mln ton żyta.

W sezonie 2010/11 przewiduje się zmniejszenie zarówno importu, jak i eksportu zbóż. Tym niemniej, saldo obrotów powinno jednak poprawić się. Z kraju może zostać wywiezione 1,6 mln ton zbóż, w tym 1,0 mln ton pszenicy. Import może zmniejszyć się do 0,8 mln ton z czego połowę będzie stanowiła pszenica.

Zapasy zbóż na koniec sezonu 2010/11 mogą się zmniejszyć o ponad 20% do 4,4 mln ton, co będzie stanowiło około 15% krajowego zużycia. Nadal będziemy mieli do czynienia z dużymi nadwyżkami zbóż na rynku.

Średnie ceny pszenicy i żyta w czerwcu 2010 r. mogą wynieść 470-500 zł/t i 320-340 zł/t. Po zni-

wach nastąpi sezonowy spadek cen do odpowiednio 440-470 zł/t i 290-320 zł/t. Nie będzie dużych różnic pomiędzy cenami pszenicy paszowej i konsumpcyjnej. Ceny kukurydzy (przynajmniej w pierwszej połowie sezonu) będą o kilka do kilkunastu procent wyższe od cen pszenicy, a ceny jęczmienia będą niższe od nich nawet o 30%. W dalszej części sezonu, do marca kwietnia 2011 r. można się liczyć z kilkuprocentowym wzrostem cen, szczególnie kukurydzy.

Przemysłowe przemiały zbóż w 2009 r., były największe w dekadzie (4,2 mln ton) i objęły 80% ziarna przemiałów konsumpcyjnych. Znaczny był wzrost przemysłowej produkcji wszystkich produktów zbożowych, zarówno pierwotnego jak i wtórnego przetwórstwa. Jednak w 2010 r. może dojść do niewielkiego zmniejszenia wolumenu przemiałów. Mniejsza będzie produkcja mąk pszennych, i pieczywa świeżego. Zwiększy się tylko produkcja makaronów.

W 2009 r. znacznie poprawiła się rentowność przemysłu zbożowo-młynarskiego. Największy był wzrost rentowności przemiału zbóż, produkcji makaronów i produkcji pasz. Poprawił się również stan finansowy wszystkich branż.

W sezonie 2009/10 na dotychczasowych zasadach przebiegał skup interwencyjny pszenicy zwyczajnej, jęczmienia i sorga. Natomiast na po-

Tabela
Bilans zbóż ogółem* (tys. ton)

Lata	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 szacunek	2010/11 prognoza	2010/11 2009/10
Zapasy początkowe	3967	2727	728	4405	3756	705	2008	3163	5545	175,3
Areal uprawy	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	8293	97,5
Plony	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,26	93,1
Produkcja	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27003	90,8
Import	811	1077	1027	978	3502	2146	2266	1011	842	83,3
Ogółem zasoby	31615	27150	31316	32229	28972	29891	31869	33901	33390	98,5
Zużycie krajowe:	27689	26281	25919	26732	27116	26803	26376	26641	27460	103,1
- spożycie	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	99,4
- wysiew	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	97,8
- zużycie przemysłowe	1511	1571	1501	1775	1970	2000	2130	2510	2710	108,0
- spasanie	17378	16213	15630	16425	17035	16690	16130	15910	16620	104,5
- straty i ubytki	1251	997	1255	1220	1058	1108	1156	1247	1234	98,9
Eksport	1200	141	992	1741	1151	1066	2330	1715	1560	91,0
Zapasy końcowe**	2727	728	4405	3756	705	2022	3163	5545	4370	78,8
Zapas/zużycie (%)	9,4	2,8	16,4	13,2	2,5	7,3	11,0	19,6	15,1	x

*) łącznie z kukurydzą, ale bez gryki i prosa

***) od sezonu 2004/05 łącznie z zapasami interwencyjnymi

Źródło: GUS, szacunki i prognozy autorów.

zostałe gatunki zbóż (pszenica durum i kukurydza) wyznaczono zerowy limit. Nie zmieniła się wysokość ceny interwencyjnej, ale jej wartość może być korygowana w zależności od jakości dostarczonego ziarna. Niski poziom cen rynkowych, szczególnie jęczmienia, przyczynił się do dużego zainteresowania sprzedażą zbóż do skupu interwencyjnego. Jak dotychczas w sezonie 2009/10 na zapasy interwencyjne w całej UE zaoferowano 5,4 mln, a przejęto 3,4 mln ton ziarna, z czego większość stanowił jęczmień. Największe ilości zgłoszono w Niemczech, Francji i Finlandii. W tym okresie w Polsce zaoferowano do interwencji blisko 290 tys. ton (skupiono blisko 243 tys. ton). Było to również w większości ziarno jęczmienia. Na początku maja 2010 r. stan zapasów interwencyjnych w UE osiągnął 4,4 mln ton, z tego 3,7 mln ton jęczmienia, 0,5 mln ton kukurydzy i 0,2 mln ton pszenicy. W kraju w elewatorach interwencyjnych prze-

chowywane jest 292 tys. ton zbóż, z czego 99,8% stanowi jęczmień.

W sezonie 2009/10 Komisja Europejska (KE) podjęła działania mające na celu ochronę rynku UE przed importem taniego ziarna z krajów trzecich. W tym celu, w drugiej połowie 2009 r., oprócz uprzednio stosowanych opłat przywozowych do żyta, kukurydzy i sorga, wprowadzono cła w imporcie pszenicy twardej. W 2010 r. ponownie zawieszono pobieranie ceł na pszenicę twardą.

Na początku sezonu 2009/10 KE podjęła decyzję o sprzedaży na rynek wewnętrzny kukurydzy węgierskiej po cenie niższej od ceny interwencyjnej. W ramach realizacji programu „Dostarczanie nadwyżek żywności najuboższej ludności UE”, w którym uczestniczy 12 krajów członkowskich UE (m.in. Polska), część zapasów interwencyjnych przeznaczono na pomoc żywnościową dla najuboższej ludności Wspólnoty.

W sezonie 2010/11 zmienia się zasady skupu interwencyjnego, który już nie będzie podstawową formą wspierania dochodów producentów zbóż i głównym kanałem zbytu. Będzie natomiast stanowić „siatkę bezpieczeństwa” uruchamianą w trudnej sytuacji rynkowej. Zakres interwencji będzie ograniczony do pszenicy zwyczajnej, na którą ustalono limit 3 mln ton dla całej Wspólnoty. Po przekroczeniu limitu, w szczególnych przypadkach, KE może podjąć decyzję o kontynuacji skupu na drodze przetargów, które mogą być ograniczone do określonych państw członkowskich lub regionów UE. Nie zmieni się cena interwencyjna (101,31 EUR/t), ale nie będzie comiesięcznych podwyżek, kompensujących koszty przechowywania. Ceny zbóż oferowanych do interwencji na drodze przetargu nie mogą być wyższe niż cena interwencyjna. Limit skupu interwencyjnego na pozostałe gatunki zbóż jest zerowy.

SUMMARY

In the 2009/10 season, the domestic supply of cereals was 32.9 mn tonnes, exceeding by over 11% those of the 2008/09 season. The increase was due to both record-high harvests (29.7 mn tonnes), and relatively large initial stocks (3.2 mn tonnes). Domestic prices remained on a low level, also determined by the supply/demand balance on European and world markets. In the season 2009/10 the decremental trend in domestic consumption was stopped, it is currently estimated at 26.6 mn tonnes, against 26.4 mn tonnes previously. Considering the balance of foreign trade, the season 2009/10 is expected to conclude with a very high level of stocks (about 5.5 mn tonnes).

Cereal harvests in 2010 may reach ca 27 mn tonnes, i.e. by over 9% less than in the previous year. The decrease of harvest will be triggered by lower crops (3.24 against 3.47 tonnes/ha) and reduced acreage (8.4 against 8.6 mn ha). High stocks from the previous season will compensate the decrease of current supplies from harvests. Thus, domestic cereal supply in the 2010/11 season will fall only slightly, to 32.5 mn tonnes.

In the season 2010/11, domestic consumption of cereals is forecast to rise to 27.5 mn tonnes, i.e. by over 3% against the 2009/10 season. The increment will be triggered by higher demand for feeds, and dynamically rising industrial consumption. As in the previous season, export capacities will be limited, due to high supply of grain on EU's markets, and strong competition on the markets of third countries. If the Polish currency loses value against the Euro, exports may grow, imports - fall.

In the season 2009/10 the results of foreign trade in cereals and cereal products have improved, decisively triggered by a nearly two-fold decrease of grain imports, and large rise of its exports. In the entire season, the country may import about 1 mn tonnes of cereals, of which 0.6 mn tonnes of wheat, and 0.3 mn tonnes of corn. Exports are estimated at 1.7 mn tonnes, including 0.9 mn tonnes of wheat, and 0.3 mn tonnes of rye.

In the season 2010/11 both imports and exports of cereals, are expected to diminish. Nevertheless, the trade balance should improve. The country may export 1.6 mn tonnes of cereals,

of which 1.0 mn tonnes of wheat. Imports may fall to 0.8 mn tonnes, of which wheat accounting for a half.

Stocks of cereals at the end of the 2010/11 season may decrease by over 20% to 4.4 mn tonnes, or about 15% of domestic consumption. We will still be dealing with large surplus cereals on the market.

Average prices of wheat and rye in June 2010 may be 470-500 PLN/tonne, and 320-340 PLN/tonne. After the harvest a seasonal fall will occur, down to respectively 440-470 PLN/tonne, and 290-320 PLN/tonne. There will be no significant differences between the prices of feeder and consumer wheat. Corn prices (at least in the first half of the season) will exceed wheat prices by several to a dozen or so percent, and the prices of barley will be lower than wheat by even 30%. Next during the season, until March/April 2011, a several-percent price growth may be expected, of corn in particular.

Industrial milling of cereals in 2009 was the biggest of the decade (4.2 mn tonnes), covering 80% of

consumer milling grains. The growth of industrial production of all cereal products was considerable, of primary and secondary processing alike. However, the volume of millings may slightly fall in 2010. The production of wheat flours and fresh bread, will decrease. Only the production of noodles/pasta will rise.

In 2009, the profitability of the cereal/milling sector improved significantly. The most for cereals milling, noodles/pasta, and feeds production. Also, the financial status of all sectors has improved.

In the season 2009/10, the intervention purchase of common wheat, barley and sorgo, continued along the same guidelines. Whereas for other cereal kinds (durum wheat and corn) a zero limit was set. The intervention price remained unaltered, but its market value may be adjusted to the quality of supplied grain. Low market prices, of barley in particular, have contributed to strong interest in selling cereals for intervention purchases. So far in the season 2009/10, for intervention stocks in the entire EU 5.4 mn have been offered, and 3.4 mn tonnes of grain has been

taken over, of which most was barley. The largest volumes have been reported in Germany, France, and Finland. In the same period in Poland, nearly 290 thousand tonnes were offered for intervention (almost 243 thousand tonnes were purchased). Barley grain was also dominant in this case. In early May 2010, intervention stocks in the EU reached 4.4 million tonnes, of which 3.7 mn tonnes of barley, 0.5 mn tonnes of corn, and 0.2 mn tonnes of wheat. In Poland, 292 thousand tonnes of cereals are kept in intervention silos, of which 99.8% is barley.

In the season 2009/10, the European Commission (EC) launched efforts to protect EU's market against the imports of cheap grain from third countries. To that purpose, in the second half of 2009, in addition to previously applied import charges on rye, corn and sorgo, import duties on hard wheat were introduced. In 2010, the charging of import duties on hard wheat was again suspended.

In the beginning of the season 2009/10, the EC decided to sell Hungarian corn on the internal market, at a price lower than the intervention

price. Under the programme „Supplies of surplus food for the poorest in the EU”, joined by 12 EU member countries (Poland among them), a part of the intervention stocks was allocated to food supplies for the European Union's least wealthy population.

In the 2010/11 season the rules of intervention purchases will change, they will not continue as the basic way of supporting the incomes of cereal producers, nor as the main sales channel. While it will constitute a „safety net”, used as market problems arise. The scope of intervention will be limited to common wheat, for which a limit of 3 million tonnes was set for the whole Community. Once the limit is exceeded, in specific cases the EC may decide to continue purchases by tenders, that may be restricted to determined EU member states or regions. The intervention price will not change (101.31 EUR/tonne), but no monthly price rises will be introduced to compensate storage costs. The prices of cereals offered for intervention by way of tender, cannot exceed the intervention price. The limit of intervention purchases for other cereals, is zero.

Table
Grain balance sheet* ('000 t)

Seasons	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10 estimation	2010/11 forecast	2009/10 2008/09
Opening stocks	3967	2727	728	4405	3756	705	2008	3163	5545	175,3
Area sown	8258	8126	8326	8256	8294	8270	8526	8503	8293	97,5
Yield	3,25	2,87	3,55	3,25	2,62	3,27	3,23	3,50	3,26	93,1
Crops	26838	23347	29561	26846	21714	27040	27582	29727	27003	90,8
Imports	811	1077	1027	978	3502	2146	2266	1011	842	83,3
Total supply	31615	27150	31316	32229	28972	29891	31869	33901	33390	98,5
Domestic use	27689	26281	25919	26732	27116	26803	26376	26641	27460	103,1
- food	5792	5752	5754	5604	5334	5260	5200	5185	5155	99,4
- seeds	1757	1749	1779	1708	1719	1745	1761	1759	1721	97,8
- industrial uses	1511	1571	1501	1775	1970	2000	2130	2510	2710	108,0
- feed	17378	16213	15630	16425	17035	16690	16130	15910	16620	104,5
- wastes and losses	1251	997	1255	1220	1058	1108	1156	1247	1234	98,9
Exports	1200	141	992	1741	1151	1066	2330	1715	1560	91,0
Carryover stocks**	2727	728	4405	3756	705	2022	3163	5545	4370	78,8
Stocks/use ratio (%)	9,4	2,8	16,4	13,2	2,5	7,3	11,0	19,6	15,1	x

*) including maize (corn) but excluding buckwheat and millet

**) including intervention stocks from 2004/05 onwards

Source: CSO, authors' estimations and forecast.

W serii Analizy Rynkowe w najbliższym czasie ukążą się:

1. Rynek mięsa (38) • maj 2010,
2. Rynek drobiu i jaj (37) • czerwiec 2010,
3. Rynek rzepaku (37) • czerwiec 2010,
4. Rynek owoców i warzyw (36) • czerwiec 2010,
5. Rynek cukru (37) • czerwiec 2010,
6. Rynek pasz (28) • wrzesień 2010,
7. Rynek mięsa (39) • wrzesień 2010,
8. Rynek drobiu i jaj (38) • październik 2010,
9. Rynek mleka (39) • październik 2010,
10. Rynek zbóż (39) • październik 2010,
11. Rynek ziemniaka (37) • październik 2010,
12. Rynek rzepaku (38) • październik 2010,
13. Rynek ryb (14) • listopad 2010,
14. Handel Zagraniczny Produktami Rolno-Spożywczymi (32) • listopad 2010.

SZYBKO! TANIO! PROFESJONALNIE!

Proponujemy Państwu:



INSTYTUT EKONOMIKI ROLNICTWA
I GOSPODARKI ŻYWNOŚCIOWEJ
PAŃSTWOWY INSTYTUT BADAWCZY

Usługi drukarskie:

- czasopisma
- książki
- ulotki
- katalogi
- albumy
- wizytówki
- materiały szkoleniowe
- materiały konferencyjne
- druki samokopiujące etc.

Usługi introligatorskie:

- oprawa spiralna
- oprawa zeszytowa
- oprawa bezszwowa
- foldery/broszury
- inne usługi



Nasze usługi wykonujemy bazując na najlepszej dostępnej technologii. Począwszy od formy przesłania wszystkich materiałów drogą elektroniczną (FTP), poprzez obróbkę DTP, druk cyfrowy na OCE VarioPrint 2100 oraz OCE CS 250, kończąc na mnogości usług introligatorskich.

Próby wydruku na różnych gatunkach papierów i folii dostępne są w Dziale Wydawnictw Instytutu, ul. Świętokrzyska 20.

Ceny na zamówienia obliczane są na podstawie kalkulacji wstępnej. Jeśli mają Państwo pytania dotyczące naszych usług, bądź cen, prosimy o kontakt.

Dział Wydawnictw IERiGŻ-PIB:

tel. (022) 50 54 520

(022) 50 54 685

fax (022) 50 54 636

e-mail: dw@ierigz.waw.pl

slipski@ierigz.waw.pl

Prenumerata Analizy (2 zeszyty) w 2010 roku wynosi 40 zł.

Zamówienia z podaniem tytułu i ilości egzemplarzy prosimy kierować do Działu Wydawnictw Instytutu Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowego Instytutu Badawczego, ul. Świętokrzyska 20, skr. poczt. 984, 00-950 Warszawa. Tel.: (0-22) 505-46-85, faks: 505-46-36
e-mail: dw@ierigz.waw.pl <http://www.ierigz.waw.pl>